

MOTIVATSIYANING ASOSIY TURLARI VA TARAQQIYOT BOSQICHLARI

Arzieva Gawxar

Qoraqalpoq Davlat Universiteti Pedagogika va Psixologiya kafedrası assistant.

Seyitbaeva Uljan Sarsenbay qizi

Qoraqalpoq Davlat Universiteti Chimboy fakulteti Amaliy psixologiya yo'nalishi talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14785538>

Annotatsiya. Ushbu maqola motivatsiyaning asosiy turlari va taraqqiyot bosqichlari haqida tushuncha beradi. Motivatsiya insonni maqsadlarga erishish uchun undovchi ichki va tashqi omillar sifatida ta'riflanadi. Ichki motivatsiya o'z qiziqishlari va ehtiyojlaridan kelib chiqadigan harakatlarga asoslanadi, tashqi motivatsiya esa mukofotlar va ijtimoiy ta'sirlarga bog'liq bo'ladi. Maqolada motivatsiyaning rivojlanish bosqichlari ham tahlil qilinadi, bunda ma'lumot olish, ma'naviy motivatsiya, tashqi ta'sirlar va mukofotlar, o'zgarish va yuksalish kabi bosqichlar muhokama qilinadi. Ushbu jarayonlar insonni o'z maqsadlariga erishishga undash va o'zining ichki potensialini ochishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Motivatsiya; Ichki motivatsiya; Tashqi motivatsiya; Motivatsiyaning bosqichlari; Shaxsiy rivojlanish; Maqsadlarga erishish; Psixologiya; O'zgarish; Ijtimoiy ta'sirlar.

MAIN TYPES OF MOTIVATION AND STAGES OF DEVELOPMENT

Abstract. This article provides an understanding of the main types of motivation and stages of development. Motivation is defined as internal and external factors that encourage a person to achieve goals. Internal motivation is based on actions arising from one's own interests and needs, while external motivation is related to rewards and social influences. The article also analyzes the stages of development of motivation, discussing such stages as information acquisition, spiritual motivation, external influences and rewards, change and ascension. These processes help motivate a person to achieve their goals and reveal their inner potential.

Keywords: Motivation; Internal motivation; External motivation; Stages of motivation; Personal development; Goal achievement; Psychology; Change; Social influences.

ОСНОВНЫЕ ВИДЫ МОТИВАЦИИ И ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ.

Аннотация. В данной статье дано представление об основных видах мотивации и этапах ее развития. Мотивация определяется как внутренние и внешние факторы, которые побуждают человека к достижению целей. Внутренняя мотивация основана на действиях, вытекающих из собственных интересов и потребностей, тогда как внешняя мотивация основана на вознаграждениях и социальных влияниях. В статье также

анализируются этапы развития мотивации, обсуждаются такие этапы, как приобретение информации, моральная мотивация, внешние влияния и вознаграждения, изменения и продвижение по службе. Эти процессы помогают мотивировать человека на достижение поставленных целей и раскрыть свой внутренний потенциал.

Ключевые слова: Мотивация; Внутренняя мотивация; Внешняя мотивация; Этапы мотивации; Личное развитие; Достижение целей; Психология; Изменять; Социальные влияния.

Kirish qismi:

Motivatsiya – bu insonning harakatga undovchi ichki va tashqi kuchdir. Ushbu tushuncha psixologiya va ijtimoiy fanlarda keng muhokama qilinadi, chunki motivatsiya har bir insonning maqsadlaridan kelib chiqib, uning hayotidagi asosiy hayajon manbai hisoblanadi.

Motivatsiyaning ikki asosiy turi mavjud: ichki va tashqi motivatsiya. Ichki motivatsiya, asosan, insonning o'z qiziqishlari, ehtiyojlari va ichki qoniqish istagi bilan bog'liq bo'lsa, tashqi motivatsiya tashqi mukofotlar, maqtovlar yoki boshqa ijtimoiy ta'sirlarga asoslanadi. Maqsadga erishish jarayonida har bir inson motivatsiyaning turli bosqichlarini boshdan kechiradi. Ushbu maqola motivatsiyaning turli turlari va taraqqiyot bosqishlari haqida batafsil ma'lumot beradi, bu esa o'z navbatida shaxsiy rivojlanish va muvaffaqiyatga erishishda muhim ahamiyatga ega.

Motivatsiyaning asosiy turlari:

Motivatsiya — insonni maqsadga erishish uchun harakat qilishga undovchi ichki yoki tashqi omil sifatida ta'riflanadi. Motivatsiya ikki asosiy turga bo'linadi:

1. Ichki motivatsiya (intrinsic motivation): Ichki motivatsiya, insonning o'z qiziqishlari, ehtiyojlari va qiymatlari asosida amalga oshirilgan harakatlardir. Bu turdagi motivatsiya insonning o'zini rivojlantirish istagi, yangi bilim va tajriba olishga bo'lgan ehtiyojdan kelib chiqadi. Masalan, biror kishi o'z sevimli mashg'ulotini amalga oshirayotganda, bu uni tashqi mukofotlar yoki bosimlar sababli emas, balki ichki qoniqish va o'z-o'zini ifoda etish istagi tufayli qilishadi.

2. Tashqi motivatsiya (extrinsic motivation): Tashqi motivatsiya, insonni tashqi mukofotlar, maqtovlar, pul yoki boshqa tashqi omillar orqali harakat qilishga undashdir. Masalan, ishda yaxshi natijalar ko'rsatgan xodimni mukofotlash yoki yutuqlarni nishonlash tashqi motivatsiya sifatida xizmat qiladi. Tashqi motivatsiya ko'pincha maqsadlarga tezroq erishishga yordam beradi, lekin ba'zan uzun muddatli natijalarga olib kelmasligi mumkin.

Motivatsiyaning taraqqiyot bosqishlari:

Motivatsiya rivojlanishining turli bosqichlari mavjud. Psixologik nazariyalar va tadqiqotlar asosida motivatsiyaning rivojlanish bosqichlarini quyidagicha tasniflash mumkin:

1. Ma'lumot olish va ongli qaror qabul qilish: Bu bosqichda inson o'z maqsadlarini aniqlash va ular tomon harakat qilish uchun zarur ma'lumotlarni to'playdi. Motivatsiya boshlang'ich nuqtada bo'ladi, chunki inson maqsadga erishish uchun nima qilish kerakligini bilishga harakat qiladi. Bu jarayon ichki va tashqi omillarning ta'siri ostida rivojlanadi.

2. Ma'naviy motivatsiya: Inson o'z maqsadlarini amalga oshirish uchun ma'naviy yoki hissiy sabablarni izlaydi. Unga o'zining ichki ehtiyojlari, qiziqishlari yoki hayotiy prinsiplarini amalga oshirish istagi yordam beradi. Ushbu bosqichda ichki motivatsiya asosiy omil hisoblanadi.

3. Tashqi ta'sirlar va mukofotlar: Maqsadlarga erishish yo'lida tashqi mukofotlar va ta'sirlar muhim rol o'ynaydi. Tashqi omillar, masalan, ish haqining o'sishi, ijtimoiy maqom va qadr-qimmat ko'payishi kabi faktlar, insonni harakatga undaydi. Bu bosqichda tashqi motivatsiya asosiy rolni o'ynaydi.

4. O'zgarish va yuksalish: Inson maqsadlariga erishgan sari, yangi va murakkab maqsadlarni qo'yishga kirishadi. Bu bosqichda ichki motivatsiya yana mustahkamlanadi, chunki inson o'zining shaxsiy o'sishiga va rivojlanishiga qiziqadi. Har bir muvaffaqiyat yangi qadamlar qo'yishga ilhom beradi.

5. Tenglik va muvaffaqiyat: So'nggi bosqichda, inson muvaffaqiyatga erishganini his qiladi va o'z harakatlarini, hayotini baholaydi. Bu bosqichda inson o'zini tasdiqlash va jamiyatga foydali bo'lish istagini oshiradi. Muvaffaqiyatlarga erishganda, ichki va tashqi motivatsiyaning uyg'unligi yuzaga keladi.

Xulosa:

Motivatsiya inson hayotining eng muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u har bir shaxsning o'z maqsadlariga erishish yo'lida asosiy yo'ldoshidir. Ichki va tashqi motivatsiya turlari har bir insonning o'ziga xos ehtiyojlariga mos keladi, va motivatsiyaning taraqqiyot bosqichlari orqali inson o'z potentsialini to'liq ishga solish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shuning uchun, motivatsiyani yaxshi tushunish va uning turli bosqichlaridan samarali foydalanish har qanday sohada muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi.

REFERENCES

1. Turumbetova Z. Y., Srimbetova S. E. PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE IMPACT ON CHILDREN'S BEHAVIOR //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – С. 942-945.
2. Turumbetova Z. PROBLEM OF PERIODIZATION IN DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY //Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal. – 2023. – T. 4. – №. 6. – С. 323-330.
3. Venera M. PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDREN AND PARENTS IN ADOLESCENCE //European International Journal of Pedagogics. – 2024. – T. 4. – №. 05. – С. 16-19.
4. Рейимбаевна М. В. ВОЗМОЖНОСТИ СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ТРЕНИНГОВ В РАЗВИТИИ ЖИЗНЕННЫХ ЦЕЛЕЙ У ПОДРОСТКОВ //Inter education & global study. – 2024. – №. 8. – С. 455-461.
5. Mambetyarova V. MOTIVATSIYA HAQIDA MA'LUMOTLAR VA TAHLILLAR //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 12. – С. 852-857.
6. Polatovna R. N. OLIY TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK METODLARNI TAHLIL QILISHGA ASOSLANGAN TADQIQOTLAR //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2023. – T. 3. – №. 12. – С. 67-70.
7. Polatovna R. N. Innovative Approaches in the Formation of Pedagogical and Psychological Methods in the Higher Education System //American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769). – 2023. – T. 1. – №. 9. – С. 574-578.
8. Сагиндикова Н. РАЗРАБОТКА СТРУКТУРНОЙ СТРУКТУРЫ ГЕНДЕРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЛИЧНОСТИ ПЕДАГОГА //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 24. – С. 169-174.
9. Nargiza S. STUDENTS'SELF-CONFIDENCE AND MOTIVATION FEATURES IN THE EDUCATIONAL ACTIVITY //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2016. – T. 2016.
10. Jubatqan S. QUESTIONS OF SPIRITUAL COMMUNICATION OF RURAL WORKERS //Specialusis Ugdyimas. – 2022. – T. 2. – №. 43. – С. 2741-2748.

11. Go'zal D., Gulsevar J. OILADA O'SMIRLAR TARBIYASI //THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH. – 2023. – T. 2. – №. 19. – C. 41-44.
12. Muratbayevna D. G., Qurbanbayevna M. N. BOLANING RIVOJLANISH DAVRI PSIXOLOGIYASI //Scientific Impulse. – 2022. – T. 1. – №. 1. – C. 33-35.
13. Begibaevna T. A. et al. THE MAIN ESSENCE OF FORMING COLLABORATIVE SKILLS OF STUDENTS BASED ON MULTI-VECTOR PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL APPROACHES IN HIGHER EDUCATION.
14. Begibaevna T. A. et al. THE MAIN ESSENCE OF DEVELOPING STUDENTS'COLLABORATIVE SKILLS BASED ON MULTI-VECTOR PEDAGOGICAL APPROACHES IN MODERN EDUCATION //CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PEDAGOGICS. – 2024. – T. 5. – №. 09. – C. 43-46.
15. Turemuratova A., Kurbanova R., Saidboyeva B. EDUCATIONAL TRADITIONS IN SHAPING THE WORLDVIEW OF YOUNG PEOPLE IN FOLK PEDAGOGY //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – C. 318-322.
16. Kurbanova R. J., Saidboeva B. E. MAKTAB VA OILADA ESTETIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING AKSIOLOGIK DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISH //Inter education & global study. – 2024. – №. 9. – C. 114-121.
17. Jarasovna K. R. The Role of Aesthetic Nature In Developing the Student's Personality //Information Horizons: American Journal of Library and Information Science Innovation (2993-2777). – 2023. – T. 1. – №. 9. – C. 107-110.